

ՄԵԼԻՏՈՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՐԴԵՑԻ

ԶԱՏԿԻ ՄԱՍԻՆ

1.

Իրապես, եբրայական Ելից գիրքը ընթերցվել է,
եւ խորհրդավոր խոսքը բացահայտվել է, թե
ինչպես է ոչխարը զոհաբերվում
եւ ժողովուրդը փրկվում
(եւ ինչպես է փարավոնը խորհրդի միջոցով խարազանվում):

2.

Հետեւաբար, իմացե՛ք, սիրելիներ,
որն է նորը եւ հինը,
հավիտենականը եւ ժամանակավորը,
եղծելին եւ անեղծը,
Զատիկի խորհրդի մահկանացուն եւ անմահը:

3.

Ըստ օրենքի՝ հինը,
ըստ Բանի՝ նորը,
ձեւով՝ ժամանակավորը¹,
շնորհով՝ հավիտենականը,
ոչխարի զոհաբերության՝ եղծելին,
Տիրոջ կյանքով՝ անեղծը,
հողի մեջ թաղվելու պատճառով՝ մահկանացուն,
մեռելներից հարուստուն առնելու շնորհիվ՝ անմահը:

¹ Այստեղ օգտագործված τύπος/ձեւ, տիպ բառով Մելիտոնը ցույց է տալիս, որ Հին Ուխտի իրադարձությունները նախատիպն են Նոր Կտակարանի ժամանակաշրջանում տեղի ունեցող դեպքերի: Մելիտոնի տիպաբանության տեսությունն առավել մանրամասն երեւում է ստորեւ՝ 34–45 հատվածներում (տե՛ս “On Pascha Meliyo of Sardis”, translated, introduced, and annotated by A listair Stewart-Sykes, New York, 2001, էջ 37–38):

4.

Հին օրենքը,
 նոր խոսքը,
 ժամանակավոր ձեւը,
 հավիտենական շնորհը,
 ապականացու ոչխարը,
 անապական Տերը,
 չջախջախվեց ինչպես գառը²,
 այլ հարուժյուն առավ ինչպես Աստված:
 Եւ «իբրեւ ոչխար զոհաբերման տարվեց»³,
 բայց ոչխար չէր:
 Եւ իբրեւ համր գառ զոհաբերության տարվեց,
 բայց ոչ էլ գառ էր:
 Քանի որ այսպես լոկ ձեւը եղավ,
 սակայն հետո հայտնվեց ճշմարտությունը:

5.

Որովհետեւ գառան փոխարեն Որդի եղավ,
 եւ ոչխարի փոխարեն մարդ՝
 մարդեղացած Քրիստոս, Որն ամեն ինչ կրեց:

6.

Եւ ահա, ոչխարի զոհաբերությունը
 եւ արյան հեղումը՝
 օրենքի գրությունը, իրագործված է Հիսուս Քրիստոսով,
 Որի միջոցով ամեն ինչ եղավ հին օրենքում,
 բայց առավելաբար՝ նոր խոսքով:

² Մեկիտոնը հաճախ զուգադիր կիրառում է ἀμνός/գառ եւ πρόβατον/ոչխար բառերը: Կա-
 ռելի է նրբանկատորեն ասել, որ այստեղ եւ մի շարք հատվածներում «գառը» առավելա-
 բար հանդես է գալիս որպես «Աստծու Որդի» արտահայտության նախատիպը, իսկ ոչխա-
 րը՝ «Մարդու Որդու»: Մի դեպքում «գառը» ուրվագծում է Քրիստոսին՝ որպես Աստծու, մյուս
 դեպքում «ոչխարը» նախակերպում է նրան՝ որպես Մարդու: Ի հավելումն նշենք՝ Հովհաննես
 Ավետարանիչը, որի աստվածաբանական հայացքները խորապես ազդել են Մեկիտոնի ընկա-
 րումների վրա, Հիսուսին եւս կոչում է Αμνός του Θεού / Աստծու Գառ (Հովհ. Ա. 29):

³ Եսայի ՄԳ. 7:

7.

Եւ որովհետեւ օրենքը խոսք դարձավ,
 հինը՝ նոր՝
 իջնելով Սիոնից եւ Երուսաղեմից,
 պատվիրանը՝ շնորհ,
 ձեւը՝ ճշմարտություն,
 գառը՝ Որդի,
 ոչխարը՝ մարդ,
 իսկ մարդը՝ Աստված:

8.

Քանզի որպես Որդի ծնվեց,
 իբրեւ գառ տարվեց,
 իբրեւ ոչխար զոհաբերվեց,
 իբրեւ մարդ թաղվեց
 եւ որպես Աստված հարություն առավ մեռելներից՝
 բնությամբ լինելով Աստված եւ մարդ:

9.

Որն ամեն ինչ է,
 իբրեւ դատող՝ օրենք է,
 իբրեւ վարդապետող՝ խոսք է,
 իբրեւ փրկող՝ շնորհ է,
 իբրեւ ծնող՝ Հայր է⁴,
 իբրեւ ծնված՝ Որդի է,
 իբրեւ չարչարվող՝ ոչխար է,
 իբրեւ թաղվող՝ մարդ է,
 իբրեւ հարություն առած՝ Աստված է:

⁴ Նկատի պիտի ունենանք, որ այս հատվածում Քրիստոսն ինքը ներկայացված է որպես Հայր: Սա միամիտ մոդալիզմի կամ քրիստոսակենտրոն միաստվածության օրինակ է: Հստակ է, որ ժամանակի ընթացքում մոդալիզմը ճանաչվել է որպես հերետիկոսություն, բայց անհիմն է Մելիտոնին ներառել այդ հերետիկոսության շարքերը (տես “On Pascha Meliyo of Sardis”, translated, introduced, and annotated by A listair Stewart-Sykes, էջ 39):

10.

Սա է Հիսուս Քրիստոսը,
Որին փառք հավիտենությունների մեջ: Ամեն:

11.

Սա է Զատիկի խորհուրդը,
ինչպես գրված է օրենքում,
որի մասին մի փոքր առաջ հայտնել եմ:
Ես կպատմեմ Սուրբ Գրքի խոսքերը, թե
ինչպես էր Աստված Մովսեսին պատվիրան տալիս Եգիպտոսում,
երբ Նա ցանկանում էր չարչարել փարավոնին
և ազատել Իսրայելին չարչարանքից Մովսեսի ձեռքով:

12.

«Քանի որ ահա,— ասում է Նա,— դու կվերցնես մաքուր, անարատ գառը,
երեկոյան կմորթես դրան Իսրայելի որդիների հետ,
և մութն ընկնելուն պես արագ կուտնի:
Եւ չկտրես դրա ոսկորները»:

13.

«Այսպես կանես դու,— ասում է Նա:
Մեկ գիշերվա ընթացքում այն կերեք ընտանիքներով եւ տներով՝
գոտեպնդելով ձեր մեջքերը,
իսկ գավազանները՝ ձեր ձեռքերին:
Որովհետեւ սա Տիրոջ Զատիկն է,
հավիտենական հիշատակը՝ Իսրայելի որդիների համար»:

14.

«Ոչխարի արյունն վերցնելով՝
օծե՛ք ձեր տների նախադռները,
նշան դրեք սյուների վրա,
արյան նշան՝ հրեշտակին վանելու համար:
Որովհետեւ ահա ես կհարվածեմ Եգիպտոսին,
և մի գիշերում նա կորբանա՝ անասունից մինչև մարդ»⁵:

⁵ 12-րդ, 13-րդ եւ 14-րդ տներն ասես վերապատմում են հրեական Զատիկի տոնակատարությունը, որը Աստված պատվիրել էր Իսրայելացիներին Մովսեսի եւ Ահարոնի միջոցով (Ելք

15.

Այնուհետեւ Մովսեսը զոհաբերեց ոչխարին,
 եւ գիշերը միասին խորհուրդ կատարեցին Իսրայելի որդիները,
 կնքեցին տների դռները՝
 մարդկանցից պաշտպանվելու եւ հրեշտակին վանելու համար:

16.

Ահա ոչխարը զոհաբերվում է
 Զատիկը ճաշակվում է,
 խորհուրդը կատարվում է,
 ժողովուրդը ուրախանում է,
 իսկ Իսրայելը կնքվում է:
 Ապա հրեշտակը գալիս է հարվածելու Եգիպտոսին, որը
 խորհրդից անմասն էր,
 անբաժնեկից էր Զատիկից,
 արյամբ չկնքված էր,
 Հոգուց չպաշտպանված էր,
 Թշնամի եւ անհավատ էր:
 Ուստի Նա մեկ գիշերվա մեջ հարվածելով՝ որբացրեց Եգիպտոսին:

17.

Հրեշտակը շրջեց իսրայելացիների մեջ
 եւ տեսավ ոչխարի արյամբ կնիքը:
 Նա եկավ Եգիպտոսի վրա
 եւ ողբի միջոցով հնազանդեցրեց խստասիրտ փարավոնին՝
 հագցնելով նրան ո՛չ գորշ հագուստ,
 ո՛չ էլ պատառոտված թիկնոց,
 սակայն ամբողջ Եգիպտոսը պատառոտված
 սգում էր իր առաջնեկների համար:

18.

Ամբողջ Եգիպտոսը՝ լցված հիվանդություններով եւ պատուհասներով,
 արցունքներով ու հեկեկոցով,

ամբողջությամբ տրտմած՝ եկավ փարավոնի մոտ՝
ոչ միայն արտաքին տեսքով, այլև հոգով պառակտված,
պատառոտված ոչ միայն արտաքին հագուստներով,
այլ նաև նրբագեղ կրծքերով:

19.

Եւ մի նոր տեսարան կարելի էր տեսնել.
ոմանք հարվածում են իրենք իրենց, մյուսները՝ հեկեկում,
իսկ մեջտեղում սգավոր փարավոնն էր՝
նստած քուրձի ու մոխրի վրա,
հագած թանձրամած խավարը, ինչպես սգո հագուստը:
Եւ ամբողջ եգիպտոսը պատված էր սգավոր վերարկուներով:

20.

Եգիպտոսը հագցրեց փարավոնին ողբի թիկնոցը:
Այդպիսին էր բռնակալի մարմնի համար հյուսված վերարկուն:
Արդարության հրեշտակը խստասիրտ փարավոնին հագցրեց այդպիսի
թիկնոց.
դառը ողբ եւ թանձրամած խավար էր,
եւ նոր որբություն էր եղել իր անդրանիկների պատճառով:

21.

Արագ եւ անհագ էր առաջնեկների մահը,
եւ կարելի էր տեսնել նոր հուշարձան՝
մի ընկած անկյալ մեռելների վրա:
Եւ դարձավ մահվան կերակուր
ընկածների պարտությունը:

22.

Եթե լսեք նոր դժբախտության մասին, կզարմանաք:
Որովհետեւ այս ամենը պատահեց եգիպտացիների հետ.
Երկար գիշեր,
թանձրամած խավար,
ամենակալ մահ,

չարչարող հրեշտակ

եւ դժոխք, որը կուլ էր տալիս նրանց անդրանիկներին⁶:

23.

Բայց դուք լսելու եք ավելի տարօրինակ եւ սարսափելի բանի մասին:

Թանձրամած խավարի մեջ թաքնված էր անշոշափելի մահը,

եւ խավարը կուլ էր տալիս եգիպտացիներին,

հրեշտակի հրամանով մահը գտնելով խժռեց նրանց առաջնեկներին:

24.

Այսպիսով՝ ով որ դիպավ խավարին,

մահվան առաջնորդվեց:

Իրապես անդրանիկներից մեկը ձեռքով բռնեց խավարային մարմինը եւ

հոգով երկյուղելով՝ խղճալից եւ վախով աղաղակեց.

Խնչ է բռնել իմ ձեռքը:

Ինչից է դողում իմ հոգին:

Ո՞վ է ծածկում իմ ամբողջ մարմինը խավարով:

Եթե իմ հայրն ես, օգնիր,

եթե մայրիկս ես, կարեկցիր,

եթե եղբայրս ես, խոսիր ինձ հետ,

եթե ընկերս ես, նստիր իմ կողքին,

եթե թշնամիս ես, հեռացիր ինձնից, որովհետեւ ես առաջնեկն եմ:

25.

Մինչեւ անդրանիկի լռելը,

մեծ լռությունը գրկեց նրան՝ ասելով.

Առաջնեկ, դու իմն ես.

եւ քեզ վիճակել եմ մահվան լռությունը:

⁶ Բնագրում Մելիտոնը καταπίνω / կուլ տալ բալի օգտագործմամբ խորապես ցույց է տալիս, թե ինչպես է հադեսը (դժոխքը) կուլ տալիս առաջնեկին: Այստեղ մենք կարող ենք նաեւ նկատել որոշ արձագանքներ Հեսիոդոսի՝ Քրոնոսի մասին նկարագրական հատվածից, որը կուլ էր տալիս իր սերնդին (տես “On Pascha Meliyo of Sardis”, translated, introduced, and annotated by A listair Stewart-Sykes, էջ 42–43):

26.

Մեկ այլ անդրանիկ՝ հասկանալով, որ առաջնեկները գերեվարվում են,
ինքն իրեն ուրացավ, որպեսզի այդքան դառնագին չմեռնի.

«Ես առաջնեկը չեմ,

երրորդ պտուղն եմ»:

Բայց նա, ով չէր կարող խաբվել, դիպավ առաջնեկին,

որը լուռ ընկավ գլխիվայր:

Մի ընկերոս կործանվեց եգիպտացիների առաջնեկ պտուղը՝

նախասերմը,

առաջնեկը,

ընտրյալը,

փաղաքշվածը գետին տապալվեց,

ոչ միայն մարդկանցից,

այլև համր կենդանիներից:

27.

Երկրի դաշտերից լսվում էր մի հառաչանք,

Անասունները ողբում էին իրենցից սնվողների համար,

կովը՝ կաթնակեր հորթի համար,

խոզ գամբիկը՝ կաթնակեր քուռակի համար,

նորածին եւ կաթով սնվող մնացած անասունները

դառն ու խղճալի ողբում էին իրենց առաջնեկ պտղի համար:

28.

Ինչ-որ ողբ ու հեկեկոց եղավ կորստյան մատնված մարդկանց եւ

մահացած առաջնեկների համար:

Ողջ Եգիպտոսը լցված էր գարշահոտությամբ չթաղված մարմինների
պատճառով:

29.

Իրոք, կարելի էր տեսնել սարսափելի տեսարան.

եգիպտացիների մեջ կային արձակված մազերով մայրեր,

խելքը կորցրած հայրեր,

որոնք բարձրաձայն ողբում են եգիպտերեն.

«Դժբախտանալով մի ընկերոս որբացանք

առաջնեկ պտղից»:

Նրանք ծեծում էին կրծքերը,

ձեռքերը զարկելով իրար՝ պարի էին բռնվում մահացածների վրա ⁷:

30.

Այդպիսին էր այն աղետը, որը պատեց Եգիպտոսին,

եւ իսկույն նրան որք դարձրեց:

Իսկ Իսրայելը պաշտպանվում էր ոչխարի զոհաբերության շնորհիվ

եւ լուսավորվում էր արյան հեղմամբ,

ոչխարի մահը պատենշ դարձավ մարդկանց համար:

31.

Օ,՛ նոր եւ անասելի՛ խորհուրդ.

ոչխարի զոհաբերմամբ Իսրայելի փրկությանն էր իրագործվում,

ոչխարի մահը կյանք դարձավ մարդկանց համար,

իսկ արյունը վանեց հրեշտակին:

32.

Ասա՛ ինձ, հրեշտակ, ի՞նչը քեզ ամաչեցրեց:

Ոչխարի զոհաբերումը, թե՛ Տիրոջ կյանքը,

ոչխարի մահը, թե՛ Տիրոջ պատկերը,

ոչխարի արյունը, թե՛ Տիրոջ Հոգին:

33.

Պարզ է, որ դու երես թեքեցիր,

երբ տեսար՝ Տիրոջ խորհուրդը ոչխարի միջոցով է իրականանում,

Տիրոջ կյանքը՝ ոչխարի զոհաբերությամբ,

Տիրոջ պատկերը՝ ոչխարի մահվամբ:

Դրա համար դու չհարվածեցիր Իսրայելին,

այլ միայն Եգիպտոսին անզավակ դարձրիր:

⁷ Հստ երեւութին՝ առաջնեկի մահը նմանվում է բալետի, որի համար կուրծք ծեծելը կամ ձեռքերն իրար զարկելը դիտվում է իբրեւ նվագախմբի նվագակցություն (տե՛ս “On Pascha and pragmentis”, text and translations edited by Stuart George Hall (General Editor՝ Henry Chadwick), Oxford, 1979, էջ15):

34.

Խնչ է այս նոր խորհուրդը,
Եգիպտոսը հարվածվելով կործանվել է,
Իսկ Իսրայելը փրկության մեջ է հաստատվել:
Հսեք խորհրդի իմաստի մասին:

35.

Սիրելիներ, առանց առակի եւ նախնական ուրվագծի ասվածը եւ կատարվածը ոչինչ է:
Որովհետեւ այն ամենը, ինչը կատարվում եւ ասվում է, հասանելի է դառնում առակով,
ասվածը՝ առակով,
կատարվածը՝ նախապատկերով,
որպեսզի ինչպես որ կատարվածը նախատիպի միջոցով հայտնվի, այդպես էլ ասվածը՝ առակի հայտնությունը:

36.

Ահա այսպես է լինում նախակառույցի դեպքում.⁸
այն չի լինում իբրեւ ավարտված աշխատանք,
դրանով գալիքը տեսանելի է դառնում լոկ պատկերային ձևով,
սրա պատճառով էլ ստեղծվում է գալիքի նախապատկերը (կամ՝
նախնական
ուրվագիծը)⁹
կամ մոմից կամ կավից կամ փայտից,
որպեսզի գալիքը տեսանելի դառնա՝
ավելի բարձր մեծությունը,
եւ ավելի զորեղ հզորությունը,
եւ գեղեցիկ՝ տեսքով,
եւ հարուստ՝ կառուցվածքով,

⁸ Προκατασκευή / նախակառույցը հավանաբար արձանի համար պատրաստված քանդակագործի էսքիզն է (տե՛ս “On Pascha and prgments”, text and translations edited by Stuart George Hall (General editor՝ Henry Chadwick), էջ 19):

⁹ Ինչքանով որ կավից պատրաստված քանդակները մոտ էին իրենց իրական նախատիպին, այնքանով էլ Հին Կտակարանի պատմությունները մոտ էին Քրիստոսին եւ Նրա գործին:

այսու այն տեսանելի է դառնում փոքր եւ ապականացու նախապատկերի միջոցով:

37.

Բայց երբ վերականգնվում է այն, ինչ ձեւն է,
որը երբեմն կրում է ապագայի պատկերը,
այն ոչնչացվում է որպես անպիտան բան՝
իր պատկերը զիջելով ճշմարիտ էությանը:
Երբեմնի արժեքավորն անարժեք է դառնում
իրական արժեքի հայտնությունը:

38.

Քանի որ յուրաքանչյուր բան ունի իր ժամանակը,
ձեւն ունի իր ժամանակը,
նյութը՝ իր ժամանակը,
ճշմարտությունը՝ իր ժամանակը:
Դու ստեղծում ես ձեւը:
դու ցանկանում ես դա,
քանի որ դրանով տեսնում ես ապագայի պատկերը:
Դու, ձեւից ելնելով, պատրաստում ես նյութը:
Դու ցանկանում ես դա,
դրանով գալիքն է վերականգնվելու:
Դու ավարտում ես աշխատանքը:
Միայն դա ես ցանկանում,
միայն դա ես սիրում,
քանի որ լոկ նրանով ես տեսնում ձեւը, նյութը եւ ճշմարտությունը¹⁰:

39.

Այսպիսով՝ (ամեն ինչ տեղի է ունենում) ինչպես եղծելի նշաններով,
այնպես էլ անեղծելի,

¹⁰ 34–38-րդ տներում օգտագործված մի շարք հասկացություններ (μυστήριον / խորհուրդ, παραβολή / առակ, προκέντημα / նախնական ուրվագիծ, τύπος / ձեւ) ուղղակիորեն առնչվում են Մելիտոնի եկեղեցաբանությանը: Եկեղեցու իմաստը բացահայտվում է փրկագործական առաքելության մեջ: Եկեղեցին դառնում է նոր Իսրայելը՝ Աստծու ճշմարիտ ժողովուրդը:

ինչպես երկրային բաների միջոցով,
այդպես եւ երկնային:
Որովհետեւ Տիրոջ փրկությունն ու ճշմարտությունը նախապատկերվե-
ցին ժողովրդի մեջ,
իսկ Ավետարանի հրամանները նախապես քարոզվեցին օրենքի
միջոցով:

40.

Այսպիսով՝ ժողովուրդը դարձավ ձեւը՝ նախնական ուրվագիծը,
իսկ օրենքը՝ առակի գիրը:
Ավետարանը՝ օրենքի վերապատմությունն ու լրումը,
իսկ եկեղեցին՝ ճշմարտության շտեմարանը:

41.

Հետեւաբար ձեւն արժեքավոր էր ճշմարտությունից առաջ,
եւ առակը սքանչելի էր մինչեւ մեկնաբանվելը:
Այսինքն՝ ժողովուրդն արժեքավոր էր մինչեւ Եկեղեցու հարություն
առնելը,
եւ օրենքը սքանչելի էր մինչեւ Ավետարանի լուսավորվելը:

42.

Բայց երբ Եկեղեցին վեր խոյացավ,
եւ Ավետարանը հայտնվեց,
ձեւն ունայնացավ՝ իր զորությունը զիջելով ճշմարտությանը,
եւ օրենքը լրումին հասավ՝ իր զորությունը զիջելով Ավետարանին:

43.

Նույն կերպ, ձեւն իմաստազրկվում է՝ զիջելով իր պատկերը ճշմարիտ
էությունը,
եւ առակը դատարկվում է մեկնաբանության հայտնությունամբ:
Այսպես՝ օրենքը հասնում է իր լրումին Ավետարանի լուսավորմամբ,
իսկ ժողովուրդը՝ իմաստազրկվում Եկեղեցու հարությունամբ,
ձեւը լուծարվում՝ Տիրոջ հայտնությունամբ,
եւ այսօր երբեմնի արժեքավորը դառնում է անարժեք իրական արժեքի
հայտնությունամբ:

44.

Որովհետեւ այն ժամանակ ոչխարի զոհաբերումն արժեքավոր էր,
 այժմ դա անարժեք է Տիրոջ կյանքով:
 Ոչխարի մահն արժեքավոր էր,
 այժմ դա անարժեք է Տիրոջ փրկագործությանը:
 Ոչխարի արյունն արժեքավոր էր,
 հիմա դա անարժեք է Տիրոջ Հոգով:
 Համր գառն արժեքավոր էր,
 հիմա դա անարժեք է անարատ Որդու շնորհիվ:
 Ստորին տաճարն արժեքավոր էր,
 այժմ դա անարժեք է վերին Քրիստոսի շնորհիվ:

45.

Ստորին երուսաղեմն արժեքավոր էր,
 հիմա դա անարժեք է վերին երուսաղեմի շնորհիվ:
 Անձուկ ժառանգությունն արժեքավոր էր,
 այժմ դա անարժեք է շնորհի մեծության պատճառով:
 Որովհետեւ ո՛չ մի տեղում եւ ո՛չ էլ նեղ հողատարածքում է, որ
 Աստծու փառքը հաստատվում է,
 այլ աշխարհի բոլոր կողմերում է թափվում Նրա շնորհը¹¹:
 Եւ ամենակալ Աստված իր բնակությունը հաստատում է այնտեղ
 Հիսուս Քրիստոսի միջոցով,
 Որին փառք հավիտենությունների մեջ: Ամեն:

46.

Այսպիսով՝ իրապես դուք լսել եք ձեւի եւ փոխհատուցման
 պատմությունը:
 Լսե՛ք նաեւ խորհրդի պատրաստության մասին:
 Ի՞նչ է Զատիկը¹²:

¹¹ Մեկիտոնը մատնանշում է, որ Հին Ուխտում Զատիկի գառների զոհաբերությունը սահմանափակված էր լուկ տաճարի մեջ կատարմամբ, մինչդեռ Քրիստոսի զոհաբերումը նշանակալից եւ փրկագործող էր ողջ աշխարհի համար (տե՛ս “On Pascha Meliyo of Sardis”, translated, introduced, and annotated by Alistair Stewart-Sykes, էջ 48):

¹² Սարգեցու հարցը համապատասխանում է Ելք ԺԲ, 26 համարում հրեական Պասեքի առնչությամբ տրվող հարցին՝ «Ի՞նչ է նշանակում այս ծառայությունը» (տե՛ս “On Pascha and

Այն առաջացել է իր անունից՝
 «Հարչարվելուց»՝ «Հարչարանք»¹³։
 Ուստի իմացե՛ք, թե ով է Հարչարվողը,
 եւ ով է Հարչարվողի Հարչարակիցը։
 Դրա համար է Տերը ներկա երկրի վրա,
 որպեսզի զգեստավորի Հարչարվողին եւ
 հափշտակի նրան դեպի երկնային բարձունքը։

47.

Աստված սկզբում Իր խոսքի միջոցով ստեղծեց երկինքն ու երկիրը
 եւ այն ամենը, ինչ նրանց մեջ էր,
 հողից ձեւավորեց մարդկությանը
 եւ նրան պարգեւեց սեփական շունչը։
 Այնուհետեւ նրան դրեց դրախտում՝ արեւելյան կողմում՝
 Եդեմում, որպեսզի այնտեղ խրախճանա։
 Այնտեղ էլ Նա պատվիրանի միջոցով օրենք դրեց.
 «Պարտեզի բոլոր ծառերի պտուղներից կարող եք ուտել,
 բայց բարու եւ Հարի գիտության ծառից
 մի՛ կերեք.
 «այն օրը, երբ ուտեք, պիտի
 մեռնեք»»¹⁴։

48.

Մարդն իր էությամբ ընդունակ է եւ բարուն, եւ Հարին,
 ինչպես որ երկրագունդը կարող է ընդունել ցանկացած տեսակի սերմ։
 Իսկ Նա ընդունեց թշնամի ու գայթակղիչ խորհուրդը,
 եւ դիպչելով ծառին՝ շրջանցեց պատվիրանը

fragments”, text and translations edited by Stuart George Hall (General Editor՝ Henry Chadwick), էջ 23)։

¹³ Հետաքրքրական է, որ այստեղ առաջին բաղադրիչը՝ ἀπὸ τοῦ παθεῖν (Հարչարվելուց) անորոշ դերբայը, դրված է անցյալ կատարյալ (aorist active infinitive) ժամանակաձեւով, որը մատնանշում է անցյալում տեղի ունեցած որեւէ գործողություն, մինչդեռ երկրորդ բաղադրիչը՝ τὸ πάσχειν-ը (Հարչարել), դրված է Ներկա (praesentis active infinitive) ժամանակաձեւով։ Մեզ հավանական է թվում, որ հեղինակը տարբեր ժամանակաձեւերի կիրառմամբ ստեղծում է հետաքրքիր ժամանակային տիպաբանություն մի կողմից անցյալում Պասքի տոնին գոհաբերված գառան եւ մյուս կողմից՝ Տիրոջ Հարչարանքի միջեւ։

¹⁴ Ծննդոց Բ. 16–17։

եւ չհնազանդվեց Աստծուն:

Արդ, սրա համար նա վռնդվեց այս աշխարհ
իբրեւ դատապարտված բանտարկյալ¹⁵:

49.

Երբ նա շատ երեխաներ ունեցավ եւ ծերացավ,
եւ ծառից ճաշակելու պատճառով արձակվեց
եւ դեպի երկիր ուղարկվեց,
ժառանգությունը նրանից փոխանցվեց իր որդիներին:
Իրապես նա թողեց որդիներին ժառանգություն՝
ոչ թե մաքրության, այլ պոռնկության,
ոչ թե անապականության, այլ ապականության,
ոչ թե պատվի, այլ անարգանքի,
ոչ թե ազատության, այլ ստրկության,
ոչ թե արքայության, այլ բռնակալության,
ոչ թե կյանքի, այլ մահվան,
ոչ թե փրկության, այլ կործանման:

50.

Արտասովոր եւ սարսափելի էր մարդկանց կործանումը երկրի վրա:
Քանզի այս բաները պատահեցին նրանց,
որոնք հափշտակվեցին մեղքի բռնակալությունից
եւ առաջնորդվեցին ցանկասիրության երկիրը,
ուր նրանք ճահճացան անհազ հաճույքներից՝
շնությունից,
պոռնկությունից,
անառակությունից,
արծաթասիրությունից,
սպանություններից,
մեղքերից,

¹⁵ Երկիրը՝ որպես բանտի խորհրդանիշ, հավանական է, որ գալիս է պլատոնական-
նություն ազդեցությունից, կամ էլ կապվում է հրեական Պասեքի հետ, որը կատարվում էր
եգիպտոսի ստրկության տարիներից սկսյալ (տես "On Pascha and fragments", text and
translations edited by Stuart George Hall (General Editor՝ Henry Chadwick), էջ 25):

չար բռնակալությունից,
անօրեն տիրակալությունից:

51.

Եւ Հայրը սուր բարձրացրեց որդու վրա,
իսկ որդին ձեռք բարձրացրեց հոր վրա
ամբարտաւանորեն հարվածեց կրծքերին, որոնք կերակրում էին նրան,
եղբայրն սպանեց եղբորը,
օտարը վիրավորեց օտարին,
ընկերը սպանեց ընկերոջը,
եւ մարդը բռնակալ ձեռքով կտրեց մարդու կոկորդը:
Բոլորը ողջ երկրի վրա դարձան մարդասպաններ,
հայրասպաններ, մանկասպաններ եւ եղբայրասպաններ:

52.

Առավել արտասովոր եւ սարսափելի բան տեղի ունեցավ երկրի վրա.
մայրը դիպավ մարմիններին, որոնց ծնել էր
եւ շոշափեց նրանց, որոնց կերակրել էր կրծքերով,
եւ իր որովայնի պտուղը թաղեց սեփական որովայնի մեջ,
թշվառ մայրը դարձավ սարսափելի գերեզման,
որը խժոեց որդուն, որով հղիացել էր: Այլեւս լռում եմ¹⁶:

53.

Շատ այլ արտասովոր, առավել սարսափելի եւ անառակ բաներ
տեղի ունեցան մարդկանց մեջ.
հայրը պառկեց զավակի հետ,
որդին՝ մոր հետ,
եղբայրը՝ քրոջ հետ
եւ տղամարդը՝ տղամարդու հետ,
եւ «ամեն մեկը ցանկանում էր իր մերձավորի կնոջը»¹⁷:

¹⁶ Հին Կտակարանում մայրերի մարդակերությունը հիշատակվում է, օրինակ, Երկրորդ Օրենք ԻԸ. 56–57 համարներում:

¹⁷ Երեմիա Ե. 8:

54.

Մեղքը, որը մահվան գործակիցն է,
ուրախանում էր այս ամենի վրա,
ճանապարհորդում դեպի մարդկանց հոգիները
եւ պատրաստում կերակուր մահացած մարմիններին:
Մեղքը յուրաքանչյուր հոգու վրա դնում էր իր նշանը,
եւ ում որ դրոշմում էր, նա դատապարտվում էր մահվան:

55.

Այսպես, ամեն մարմին ընկավ մեղքի տակ
եւ ամեն մարմին՝ մահվան տակ,
եւ ամեն հոգի հափշտակվեց իր մարմնի բնակավայրից:
Հողից վերցվածը հող էլ դարձավ,
Աստծուց շնորհվածը փակվեց դժոխքում:
Եւ տեղի ունեցավ գեղեցիկ միության բաժանումը,
եւ գեղեցիկ մարմինը երկատվեց:

56.

Այսու մահվամբ մարդը բաժանվում է:
Քանզի նոր աղետ ու գերություն էր պատել նրան,
նա գերի էր տարվել մահվան ստվերի տակ
եւ ամայացել էր Հոր պատկերից:
Այս պատճառով էլ Տիրոջ մարմնավորման շնորհիվ
Ավարտվել է Զատիկի խորհրդի հանցանքը:

57.

Տերը նախապես պատրաստել էր իրեն շարշարանքի համար
նահապետների, մարգարեների եւ ամբողջ ժողովրդի մեջ՝
հաստատված եւ օրենքի, եւ մարգարեների միջոցով:
Որովհետեւ, այն ինչ պետք է լիներ նոր եւ ազդու կերպով,
նա նախապես տնօրինել էր,
որպեսզի երբ դա լինի, վաղուց կանխակերպված հավատք գտնի:

58.

Այսպիսով՝ Տիրոջ խորհուրդը,
նախապատկերվելով հին ժամանակներից,
ձեւի միջոցով տեսանելի դառնալով,
այսօր իր լրումին է հասնում հավատքով,
չնայած մարդիկ դա նոր բան են համարում:
Որովհետեւ Տիրոջ խորհուրդը միաժամանակ նոր է եւ հին.
հին՝ ըստ օրենքի,
նոր՝ ըստ շնորհի:
Բայց եթե մանրակրկիտ նայես այդ ձեւին,
այն կընկալես վերջնական արդյունքի միջոցով:

59.

Հետեւաբար, եթե ցանկանում ես տեսնել Տիրոջ խորհուրդը,
նայիր Աբելին, որը նույնպես սպանվում է,
Իսահակին, որը նույնպես կապվում է,
Հովսեփին, որը նույնպես վաճառվում է,
Մովսեսին, որը նույնպես պանդխտանում է,
Դավթին, որը նույնպես հալածվում է,
մարգարեներին, որոնք նույնպես հանուն Քրիստոսի շարչարվում են:

60.

Եւ նայիր Եգիպտոսի երկրում զոհաբերված ոչխարին,
պատուհասված Եգիպտոսին
եւ արյան միջոցով փրկված Իսրայելին:

61.

Մարգարեական ձայնով Տիրոջ խորհուրդը քարոզվում է:
Որովհետեւ Մովսեսն ասում է ժողովրդին.
«Եւ դուք կնայեք ձեր կյանքին, որը գիշեր ու ցերեկ կախված է ձեր աշ-
քերի առջեւից եւ
չեք հավատա ձեր կյանքին»¹⁸:

¹⁸ Բ. Օրենք ԻԸ. 66:

62.

Դավիթն ասաց.

«Ինչո՞ւ գոռոզացան ազգերը,
 իսկ ժողովուրդները ունայն բաներով զբաղվեցին:
 Երկրի թագավորները հավաքվեցին,
 եւ իշխանները խմբվեցին Տիրոջ եւ նրա Օծյալի դեմ»¹⁹:

63.

Երեմիան ասաց.

«Ես իբրեւ անմեղ գառ առաջնորդվում եմ զոհաբերվելու:
 Նրանք չարություն ծրագրեցին իմ դեմ, ասելով,
 թե՛ եկե՛ք փչացնենք ծառը՝ իր պտղով,
 եւ նրան դուրս շարտենք կենդանի երկրից:
 Եւ նրա անունը չի հիշվի»²⁰:

64.

Եսային ասաց.

«Ոչխարի պես տարվեց զոհաբերվելու
 եւ ինչպես համր գառը խուզողի առաջ
 չի բացում իր բերանը:
 Ի՞նչ կպատմի իր սերնդի մասին»²¹:

65.

Այսու բազում մարգարեներ շատ ալ բաներ քարոզեցին
 Զատիկի խորհրդի մասին,
 Որը Քրիստոսն է,
 Որին փառք հավիտենությունների մեջ: Ամեն:

66.

Սա է Նա, Որը գալիս է երկնքից դեպի երկիր տառապյալների համար,
 դրա համար Նա ներթափանցեց կույսի արգանդի միջով

¹⁹ Սաղմոս Բ, 1–2:²⁰ Երեմիա ԺԱ, 19:²¹ Եսայի ԾԳ, 7:

Եւ դուրս ելավ որպէս մարդ,
 Նա ընդունեց տառապյալի չարչարանքը,
 որը մարմնապէս կարող էր չարչարվել,
 եւ ազատեց մարմինը տառապանքից:
 Նա՝ մեռնելու անկարող հոգով,
 սպանեց մարդասպան մահվանը:

67.

Նա իբրեւ գառ առաջնորդվեց,
 եւ ինչպէս ոչխարը զոհաբերվեց,
 Նա մեզ փրկեց աշխարհի պաշտամունքից,
 ինչպէս Եգիպտոսի երկրից,
 Նա մեզ ազատեց սատանայի ստրկությունից,
 ինչպէս փարավոնի ձեռքից
 եւ կնքեց մեր հոգիները սեփական հոգով,
 իսկ մեր մարմնի անդամները՝ իր արյամբ:

68.

Սա Նա է, Ով հազավ մահվան ամոթը,
 եւ սատանային տրտմեցրեց,
 ինչպէս Մովսէսն արեց փարավոնին:
 Սա Նա է, Ով հարվածեց անօրինությանը
 եւ անարդարությանը որբացրեց,
 ինչպէս Մովսէսն արեց Եգիպտոսին:
 Սա Նա է, Ով մեզ ազատեց ստրկությունից՝ դեպի ազատություն,
 խավարից՝ դեպի լույս,
 մահվանից՝ դեպի կյանք,
 բռնակալությունից՝ դեպի հավիտենական թագավորություն,
 եւ մեզ դարձրեց նոր քահանայություն,
 եւ սեփական ժողովուրդ՝ հավիտենական:

69.

Սա է մեր փրկության Զատիկը:
 Սա Նա է, Ով շատերի մեջ համբերեց շատ բաների:
 Սա Նա է, Ով Աբելի միջոցով սպանվեց,

Իսահակի միջոցով կապվեց,
 Հակոբի միջոցով թափառեց,
 Հովսեփի միջոցով վաճառվեց,
 Մովսեսի միջոցով պանդխտացավ,
 գառան միջոցով զոհաբերվեց,
 Դավթի միջոցով հալածվեց,
 մարգարեների միջոցով անարգվեց:

70.

Սա նա է, Ով կույսի միջոցով մարմանացավ:
 Ով ծառից²² կախվեց,
 Ով թաղվեց երկրի մեջ,
 Ով հարուժյուն առավ մեռելներից,
 Ով համբարձվեց երկնային բարձունքը:

71.

Սա է մորթվող գառը:
 Սա է համր գառը:
 սա է, որը ծնվեց Մարիամից՝ գեղեցիկ ոչխարից:
 սա է, որը վերցվեց հոտից,
 եւ տարվեց զոհաբերման,
 երեկոյան զոհաբերվածը
 եւ գիշերը թաղվածը,
 Ով չչաղջախվեց ծառի վրա
 եւ չարձակվեց դեպի երկիր,
 Նա հարուժյուն առավ մեռելներից
 եւ ստորին գերեզմանից հարուժյուն տվեց մի մարդու:

72.

Նա սպանվել է:
 Իսկ որտեղ է սպանվել: Երուսաղեմի մեջտեղում:

²² Մեկտոնը ՀՆՆՈՎ / ծառ, փայտ բառով մատնանշում է խաչը, որի վրա մեր Տերը տառապեց: «ՀՆՆՈՎ» բառով Սարգեյին կարծես կապ է ստեղծում Կենաց ծառի եւ Քրիստոսի խաչափայտի միջեւ: Այսպես՝ Կենաց ծառը դառնում է կենարար խաչի նախատիպը:

Ո՛վ է սպանել: Իսրայելը:
 Ինչի՞ համար: Որովհետեւ նա բժշկեց նրանց կաղերին,
 մաքրագործեց նրանց բորոտներին,
 լուսավորեց նրանց կույրերին
 եւ հարուժյուն տվեց նրանց մեռելներին,
 որոնց համար էլ չարչարվեց:
 Սա գրված է օրենքում եւ մարգարեներում.
 «Նրանք ինձ փոխհատուցեցին չարիքով բարիքի փոխարեն,
 իսկ իմ անձը որբացրին»²³,
 «Նրանք չարիք ծրագրեցին իմ դեմ»²⁴», ասելով՝
 «եկե՛ք կապենք արգարին,
 որովհետեւ նա անհանգստություն է մեզ համար»²⁵:

73.

Ո՛վ Իսրայել, ի՞նչ նոր անարդարություն արեցիր:
 Անարգեցի՛ր քեզ մեծարողին,
 խայտառակեցի՛ր քեզ փառավորողին,
 ուրացա՛ր քեզ խոստովանողին,
 անտեսեցի՛ր քեզ քարոզողին,
 սպանեցի՛ր քեզ կենդանացնողին:

74.

Ո՛վ Իսրայել, ի՞նչ արեցիր: Մի՞թե քեզ համար գրված չէ.
 «Արդարի արյունը չթափես,
 որ չմեռնես ամբարշտորեն»:
 «Ես,— ասում է Իսրայելը,— սպանեցի Տիրոջը:
 Ինչի՞ համար: Որովհետեւ նա պետք է չարչարվեր»:
 Ո՛վ Իսրայել, դու մոլորվեցիր՝
 այդպես մտածելով Տիրոջ զոհաբերման մասին:

²³ Սաղմոս ԼԵ, 12:

²⁴ Սաղմոս ԼԵ, 4:

²⁵ Եսայի Գ, 10:

75.

Նա պետք է տառապեր, բայց ոչ քո միջոցով:

Նա պետք է անարգվեր, բայց ոչ քո կողմից:

Նա պետք է դատվեր, բայց ոչ քեզնից:

Նա պետք է կախվեր²⁶, բայց ոչ քո ձեռքով:

76.

Ո՛վ Իսրայել, սա է աղաղակը, որով Աստծուն օգնության պիտի կանչես.

«Ո՛վ Տիրակալ, եթե քո Որդին պետք է շարժարվի,

եւ սա է քո կամքը,

թող Նա իսկապես տառապի, բայց ոչ իմ միջոցով:

Թո՛ղ Նա տառապի օտարների միջոցով,

թո՛ղ Նա դատվի անթլփատների կողմից,

թո՛ղ Նա գամվի բռնակալի ձեռքով,

բայց ոչ իմ միջոցով»:

77.

Ո՛վ Իսրայել, այս աղաղակով դու Աստծուն չկանչեցիր,

ոչ էլ թողություն ստացար Տիրոջով,

ոչ էլ Նրա գործերին նայեցիր:

78.

Նա (Իսրայելը) ուշադրություն չդարձրեց մարմնապես վերականգնված
չորացած

ձեռքին,

ոչ էլ՝ Նրա ձեռքով բացված կույր աչքերին,

ոչ էլ՝ Նրա ձայնով վերականգնված կաղ մարմիններին:

Ոչ էլ նայեց ամենատարօրինակ նշանին՝

գերեզմանից վերակենդանացած չորս օրվա մեռելին:

79.

Իրապես դու այս բաները մի կողմ դրեցիր,

շտապեցիր Տիրոջ զոհաբերության համար:

²⁶ Սարգեյին նկատի ունի խաչվելը:

Պատրաստեցիր Նրա համար սուր գամեր եւ սուտ վկաներ,
 պարաններ եւ մտրակներ,
 քացախ եւ լեղի,
 սուր եւ նեղություն՝ որպէս մարդասպան ավազակի:
 Քանի որ մտրակներով հարվածեցիր Նրա մարմնին,
 Նրա գլխին փշեր դրեցիր
 եւ կապեցիր Նրա բարի ձեռքերը,
 որոնք քեզ հյուսել էին հողից,
 իսկ Նրա բարի բերանը, որ հագեցրեց քո կյանքը,
 դու լեղիով կերակրեցիր:
 Դու սպանեցիր քո Տիրոջը Մեծ տոնին:

80.

Եւ մինչ դու ուրախանում էիր,
 Նա սովամահ էր լինում:
 Դու գինի էիր խմում եւ հաց ուտում,
 Նա՝ քացախ եւ լեղի:
 Քո դեմքը պայծառ էր,
 իսկ Նրանը խոժոռված:
 Դու ցնծում էիր,
 երբ Նա նեղության մեջ էր:
 Դու երգում էիր,
 մինչ Նա դատվում էր:
 Դու հրամաններ էիր տալիս,
 իսկ Նա գամվում էր:
 Դու պարում էիր,
 Նա թաղվում էր:
 դու պառկած էիր փափուկ մահճակալին,
 Նա գերեզմանում եւ դազաղում էր:

81.

Ո՛վ անօրեն Իսրայել, այս ի՞նչ նոր անիրավություն գործեցիր՝
 նետելով քո Տիրոջ վրա նոր տառապանքներ,
 քո տիրոջը,
 քեզ ձեւավորողին,

քեզ արարողին,
քեզ մեծարողին,
քեզ Իսրայել կոչողին:

82.

Դու Իսրայել չհամարվեցիր,
որովհետեւ Աստծուն չտեսար,
չճանաչեցիր Տիրոջը:
Ո՛վ Իսրայել, դու չիմացար,
որ Նա է Աստծու անդրանիկը,
էռսֆորոսից²⁷ առաջ ծնվածը,
Ով երանգավորեց լույսը,
Ով լուսավորեց օրը,
Ով բաժանեց խավարը,
Ով հաստատեց առաջին սահմանը,
Ով հիմնադրեց երկիրը,
Ով կարգավորեց անդունդը,
Ով տարածեց հաստատությունը,
Ով զարդարեց աշխարհը,
Ով աստղերը դասավորեց երկնքում,
Ով վառեց լուսատուները,
Ով հրեշտակներին ստեղծեց երկնքում,
այնտեղ հաստատեց գահեր,
Ով ստեղծեց մարդկությանը երկրի վրա:

83.

Նա էր, Ով ընտրեց եւ առաջնորդեց քեզ՝
Ադամից մինչեւ Նոյ,
Նոյից մինչեւ Աբրահամ,
Աբրահամից մինչեւ Իսահակ,
Հակոբ եւ տասներկու նահապետներ:

²⁷ «Εωσφόρος» բառացի նշանակում է լուսաբեր, որը համապատասխանում է լատիներեն «Lucifer» բառին: Եկուան էլ տարբեր լեզուներում սատանայի անուններն են:

84.

Նա էր, Ով քեզ առաջնորդեց Եգիպտոս,
 Եւ այնտեղ նեցուկ լինելով՝ պահպանեց քեզ:
 Նա էր, Ով լուսավորեց քեզ սյունով
 Եւ հովանի եղավ ամպով,
 Նա, հատելով Կարմիր ծովը, առաջնորդեց քեզ
 Եւ ոչնչացրեց քո թշնամուն:

85.

Նա է, Ով երկնքից քեզ մանանա տվեց,
 Ով ժայռից բխած ջրով հագեցրեց քեզ,
 Ով օրենք տվեց քեզ Քորեբում,
 Ով ժառանգություն տվեց քեզ երկրում,
 Ով քեզ մոտ ուղարկեց մարգարեներին,
 Ով քեզ համար թագավորներ կարգեց:

86.

Նա է, Ով քեզ ընդառաջ եկավ,
 Ով բժշկեց քո տառապյալներին
 Եւ հարույթյուն տվեց քո մեռելներին:
 Նա է, Ում դու հանդգնեցիր:
 Նա է, Ում դու նվաստացրիր:
 Նա է, Ում դու զրպարտեցիր:
 Նա է, Ում դու սպանեցիր:
 Նա է, Ում դու թալանեցիր՝
 պահանջելով Նրանից երկդրամյա՝ որպես Իր գլխագին:

87.

Երախտամոռ Իսրայել, արի՛ եւ ինձ հետ դատի՛ր
 քո ապերախտություն մասին:
 Որքան՞ գնահատեցիր Նրա կողմից առաջնորդվելը:
 Որքան՞ գնահատեցիր քո հայրերի հայտնագործությունները:
 Որքան՞ գնահատեցիր Եգիպտոսում հանգրվանելը
 Եւ այնտեղ բարի Հովսեփի միջոցով տրված կերակուրը:

88.

Որքան՝ գնահատեցիր տասը պատուհասները:
Որքան՝ գնահատեցիր գիշերային սյունը,
ցերեկվա ամպը
եւ Կարմիր ծովով անցումը:
Որքան՝ գնահատեցիր երկնքից թափված մանանան,
ժայռից բխող ջուրը,
օրենսդրությունը Քորեբում,
հողի ժառանգությունը
եւ այնտեղի նվերները:

89.

Որքան՝ գնահատեցիր տառապալներին,
որոնց Նա բժշկեց Իր ներկայությունը:
Հաշիվ տուր ինձ չորացած ձեռքի համար,
որը Նա մարմնապես առողջացրեց:
Հաշիվ տուր ինձ ի ծնե այն կույրերի համար,
որոնց Նա լուսավորեց սեփական ձայնով:
Հաշիվ տուր ինձ երեք-չորս օր պառկած այն մեռելների համար,
որոնց Նա գերեզմանից հարություն տվեց:

90.

Անգին են Նրա քեզ տված նվերները,
բայց դու անարժանաբար փոխհատուցեցիր Նրան շնորհների համար
Նրան ապերախտորեն հատուցեցիր,
չարիքով՝ բարիքի փոխարեն,
նեղություն՝ շնորհի փոխարեն,
եւ մահվամբ՝ կյանքի փոխարեն,
որի հետեւանքով դու պիտի մեռնես:

91.

Ապա եթե հեթանոսների թագավորը հափշտակվի թշնամիներից,
ներառյալ պատճառով պատերազմ կընթանա,
ներառյալ պատճառով պատենշը կոչնչանա,
ներառյալ պատճառով քաղաքը կթալանվի,

նրա պատճառով փրկագին կառաքվի,
 նրա պատճառով բանագնացներ կուղարկվեն,
 որպեսզի նա կենդանի վերադարձվի
 կամ եթե մեռած՝ թաղվի:

92.

Դու քո Տիրոջ դեմ ընդդիմացար,
 Որին երկրպագում էին հեթանոսները,
 անթլփատները զարմանում էին Նրա վրա,
 իսկ օտարները փառաբանում էին Նրան,
 Ում համար Պիղատոսը լվաց իր ձեռքերը,
 իսկ դու սպանեցիր Նրան Մեծ տոնի ժամանակ:

93.

Ուրեմն քեզ համար Բաղարջակերաց տոնը դառն է, ինչպես գրված է.
 «բաղարջ հացը դառը խոտերով կերեք»²⁸:
 Դառն են քեզ համար գամերը, որոնք սրեցիր,
 դառն է քեզ համար լեզուն, որ գրգռեցիր,
 դառն են քեզ համար սուտ վկաները, որոնց հաստատեցիր,
 դառն են քեզ համար պարանները, որոնք պատրաստեցիր,
 դառն են քեզ համար մտրակները, որոնք հյուսեցիր,
 դառն է քեզ համար Հուդան, որին վարձեցիր,
 դառն է քեզ համար Հերովդեսը, որին հետեւեցիր,
 դառն է քեզ համար Կայիափան, որին հուսացիր,
 դառն է քեզ համար լեղին, որը պատրաստեցիր,
 դառն է քեզ համար քացախը, որը սարքեցիր,
 դառն է քեզ համար փուշը, որը հավաքեցիր
 դառն են քեզ համար ձեռքերը, որոնք արյունոտեցիր:
 Դու սպանեցիր քո Տիրոջը Երուսաղեմի մեջ:

94.

Ողջ հեթանոս տոհմեր, լսե՛ք եւ տեսե՛ք,
 որ Նոր սպանություն տեղի ունեցավ Երուսաղեմի մեջտեղում՝

²⁸ Ելք ԺԲ. 8:

օրենքի քաղաքում,
 եբրայական քաղաքում,
 մարգարեական քաղաքում,
 արդար համարվող քաղաքում:
 Իսկ ո՞վ է սպանվել: Ո՞վ է մարդասպանը:
 Ես ամաչում եմ ասել, բայց պարտավոր եմ ասել:
 Որովհետեւ եթե սպանությունը տեղի է ունեցել գիշերը,
 կամ եթե անապատում է սպանվել,
 հեշտ կլիներ լռելը:
 Բայց արդ, հրապարակի եւ քաղաքի մեջտեղում
 երեկոյան բոլորի աչքի առաջ
 տեղի ունեցավ արդարի անարդար սպանությունը:

95.

Եւ այսպես՝ Նա բարձրացվել է հսկա ծառը:
 Եւ փակցվել է սպանվածին բացահայտող մակագրությունը:
 Ո՞վ է դա: Դժվար է ասել, իսկ ավելի սարսափելի է չասելը:
 Այնուամենայնիվ դողալով լսե՛ք, որի համար երկիրը սասանվեց:

96.

Երկիրը հիմնադրողը կախվել է:
 Երկինքն ամրացնողը գամվել է տեղում:
 Ամեն բան հաստատողը հաստատվել է ծառի վրա:
 Տերը վիրավորվել է:
 Աստված սպանվել է:
 Իսրայելի թագավորը ոչնչացվել է իսրայելցու ձեռքով:

97.

Օ՛հ, նոր սպանություն, Օ՛հ, նոր անարդարություն:
 Տերը կերպավորվել է մերկ մարմնով
 եւ ոչ էլ ծածկոցի էր արժանի, որպեսզի չերեւա:
 Այդ իսկ պատճառով լուսատուները շեղվեցին,
 իսկ ցերեկը խավար դարձավ,

որ թաքցնի ծառի վրա մերկացածին՝
ծածկելով ոչ թե Տիրոջ մարմինը,
այլ մարդկանց աչքերը:

98.

Քանզի ժողովուրդը չդողաց, փոխարենը երկիրը սասանվեց:
Ժողովուրդը չվախեցավ, փոխարենը երկինքը տարակուսեց:
Ժողովուրդը չպատռեց իր զգեստը, փոխարենը հրեշտակը
պատառոտվեց:

Ժողովուրդը չողբաց, սակայն «Տերը որոտաց երկնքից,
եւ բարձր ձայն հնչեցրեց»²⁹:

99.

Սրա համար, ո՛վ Խորայել,
դու չդողացիր Տիրոջ ներկայությունից,
չվախեցար Տիրոջ ներկայությունից,
չողբացիր Տիրոջ ներկայությունից,
այլ անդրանիկների առաջ դու սգացիր:
Կախված Տիրոջ առաջ դու չպատռեցիր քո հագուստը, այլ
սպանվածների առաջ պատռեցիր այն:
Դու լքեցիր Տիրոջը,
եւ Նա չգտավ քեզ:
Դու չընդունեցիր Տիրոջը,
եւ Նա չխղճաց քեզ:
Դու գետնին զարկեցիր Տիրոջը
եւ զարկվեցիր հողին:
Եւ դու մեռած պառկեցիր,
մինչ Նա հարություն առավ մեռելներից
եւ բարձրացավ դեպի երկնային բարձունքը:

100.

Տերը զգեստավորեց մարդկությանը,
չարչարվեց տառապյալի համար,

²⁹ Սաղմոս ԺԷ.14:

կապվեց բանտարկյալի համար,
դատվեց դատապարտյալի համար
եւ թաղվեց թաղյալի համար:

101.

Նա հարույթյուն առավ մեռելներից եւ բարձրաձայն աղաղակեց.
«Ո՞վ է ինձ դատողը: Թող նա կանգնի իմ առջեւ:
Ես ազատ արձակեցի դատապարտվածին:
Ես կյանք պարգեւեցի մահացածին:
Ես վերակենդանացրի թաղվածին:
Ո՞վ է ինձ հակաճառողը:

102.

Ես եմ,– ասում է Քրիստոսը,
Ես եմ, որ կործանեցի մահը,
հաղթեցի թշնամուն,
ջախջախեցի հաղեսը,
կապեցի հզորին
եւ հափշտակեցի մարդկությանը դեպի երկնային բարձունքը:
Ես եմ,– ասում է Քրիստոսը»:

103.

«Ուրեմն եկե՛ք, մեղքերով շաղախված համայն մարդկության
նահապետներ
եւ ստացե՛ք թողություն մեղքերի համար:
Որովհետեւ Ես եմ ձեր թողությունը,
Ես եմ փրկության Զատիկը,
Ես եմ ձեզ համար զոհաբերված գառը:
Ես եմ ձեր փրկագինը,
Ես եմ ձեր կյանքը,
Ես եմ ձեր լույսը,
Ես եմ ձեր փրկությունը,
Ես եմ ձեր հարությունը,
Ես եմ ձեր թագավորը:
Ես ձեզ հարություն կտամ իմ աջ ձեռքով:

Ես ձեզ կառաջնորդեմ դեպի երկնային բարձունքը
եւ այնտեղ ցույց կտամ հավիտենական Հորը»:

104.

Նա է երկինքն ու երկիրը արարողը,
ի սկզբանե մարդուն ձեւավորողը,
Ով քարոզվում է օրենքի եւ մարգարեների միջոցով,
Ով կույրից մարմին առավ,
Ով ծառից կախվեց,
Ով հողի մեջ թաղվեց,
Ով հարուժյուն առավ մեռելներից,
բարձրացավ դեպի երկնային բարձունքը
եւ նստեց Հոր աջ կողմում,
Ով իշխանություն ունի բոլորին փրկելու,
Ում միջոցով Հայրը արարեց ամեն բան սկզբից մինչեւ հավիտենություն:

105.

Նա է ալֆան եւ օմեգան:
Նա է սկիզբն ու վերջը,
անասելի սկիզբն ու անըմբռնելի վերջը:
Նա է Քրիստոսը,
Նա է թագավորը,
Նա է Հիսուսը,
Նա է կարգադրողը,
Նա է Տերը,
Նա է մեռելներից հարուժյուն առածը:
Նա է, Ով նստում է Հոր աջ կողմում:
Նա կրում է Հորը, եւ Հայրը կրում է Նրան:
Որին փառք եւ իշխանություն հավիտենությունների մեջ: Ամեն:
[Մեղիտոն Զատկի մասին]:

Հին հունարենից թարգմանեց եւ ծանոթագրեց՝
ՀԱՅԿ ՍԱՐԿԱՎԱԳ ՍԱՐԳՍՅԱՆԸ

